

Langetermijn-gevolgen van vroege ondervoeding

Internationaal geadopteerde kinderen hebben vaak negatieve ervaringen opgedaan in de eerste periode van hun leven. Zo zijn ze bijvoorbeeld blootgesteld aan vroege ondervoeding. Deze kinderen maken een drastische verandering in omgeving mee op het moment dat ze in een stabiel adoptiegezin komen. In haar promotieonderzoek aan de Universiteit Leiden bestudeerde Christie Schoenmaker¹ de ontwikkeling van adoptiekinderen over een periode van meer dan twintig jaar. Daarbij had ze in het bijzonder aandacht voor de rol die vroege ondervoeding hierbij speelt.

In dit adoptieonderzoek, de Leidse Longitudinale Adoptie Studie (LLAS), zijn 190 internationaal geadopteerde kinderen gevolgd vanaf hun adoptie in de babytijd tot in de jongvolwassenheid. De kinderen waren afkomstig uit Sri Lanka, Zuid-Korea en Colombia en ze kwamen allemaal vóór de leeftijd van 6 maanden in een Nederlands adoptiegezin. In alle gevallen waren de opvoedomstandigheden in het land van herkomst niet optimaal. Nuwan en Sun (fictieve namen) zijn twee van deze kinderen en zij zullen in dit artikel symbool staan voor de adoptiekinderen uit de onderzoeksgroep.

Ontwikkeling van adoptiekinderen

Uit eerder onderzoek is bekend dat adoptiekinderen in reactie op de verandering in omgeving – van kindertehuis naar adoptiegezin – een indrukwekkende inhaalslag laten zien in hun ontwikkeling². Het brein van jonge kinderen lijkt dus in staat zich aan te passen aan een veranderende omgeving. Aan de andere kant is het ook zo dat adoptiekinderen vaak vroege negatieve ervaringen hebben opgedaan, bijvoorbeeld omdat ze werden blootgesteld aan ondervoeding. Deze negatieve ervaringen kunnen het proces van aanpassing

na de adoptie mogelijk tegenwerken, en dat zou kunnen leiden tot blijvende achterstanden in de ontwikkeling van deze kinderen. Daarom vroeg de promovendus zich in de huidige studie af: Heeft vroege ondervoeding negatieve gevolgen voor de latere verstandelijke ontwikkeling? Speelt ondervoeding een rol bij de intelligentie tijdens de schooljaren en weer later bij het beroep dat Nuwan en Sun gaan uitoefenen?

Vroege ondervoeding en intelligentie

De ontwikkeling van de hersenen is het meest gevoelig voor negatieve

ervaringen zoals ondervoeding in de eerste levensfasen, dus zowel tijdens de zwangerschap als in de periode na de geboorte. De hersenen zijn in deze fasen namelijk volop in ontwikkeling³. Voor kinderen als Nuwan en Sun waren de omstandigheden in het land van herkomst mogelijk niet optimaal. Misschien kregen ze niet genoeg te eten in de eerste periode van hun leven. Hierdoor had het lichaam niet genoeg energie voor de organisatie van allerlei processen in de hersenen. Als gevolg hiervan kunnen cognitieve functies, denk bijvoorbeeld aan het geheugen en het concentratievermogen, negatief beïnvloed worden. Als kind moet je op je geheugen kunnen vertrouwen om goed mee te komen op school, daarnaast moet je je aandacht bij schoolse taken kunnen houden. Een minder goed geheugen en een slechter concentratievermogen kunnen leiden tot minder goede schoolprestaties en een lagere score op een intelligentietest.

Onderzoek van baby tot volwassene

In de LLAS zijn de adoptiekinderen al op heel jonge leeftijd (gemiddeld tien weken) naar Nederland gekomen. Mochten Nuwan en Sun dus ondervoed zijn geweest voorafgaand aan de adoptie, dan is deze ondervoeding slechts van korte duur geweest. Toch wilde Christie Schoenmaker in het huidige onderzoek kijken of deze korte periode van ondervoeding effect had op de verstandelijke ontwikkeling van adoptiekinderen op de lange termijn. Daarbij vergeleek ze de adoptiekinderen met vroege ondervoeding met de adoptiekinderen zonder vroege ondervoeding. In de jongvolwassenheid heeft zij daarbij niet alleen naar intelligentie gekeken maar ook naar beroep. Het beroepsniveau van Ruwan en Sun is belangrijk omdat het hun integratie op de arbeidsmarkt en maatschappelijke positie in de samenleving weergeeft.

Metingen binnen het onderzoek

Net als veel andere adoptiekinderen

eind jaren tachtig van de vorige eeuw kwamen Nuwan en Sun een paar weken na hun geboorte naar Nederland. Toen ze vijf maanden oud waren, werden bij hun adoptieouders interviewvragen afgenomen over hun gezondheid bij aankomst in Nederland. Daarnaast waren er gegevens uit adoptiedossiers beschikbaar. In deze dossiers was onder andere informatie terug te vinden over de gezondheid van Nuwan en Sun in de eerste weken van hun leven, waaronder ook hun eerst gemeten gewicht.

“DE NEGATIEVE INVLOEDEN VAN VROEGE ONDERVOEDING OP HET IQ LIJKEN TE VERDWIJNEN”

Het gewicht van Nuwan en Sun werd vergeleken met het gewicht van kinderen over de hele wereld van dezelfde leeftijd. Hierbij werd rekening gehouden met hun geslacht en mogelijke vroeggeboorte. Toen Nuwan en Sun zeven en veertien jaar oud waren, vonden er huisbezoeken plaats waarin hun IQ werd gemeten. Op 23-jarige leeftijd kwamen ze zelf naar de Universiteit Leiden, werd weer een IQ-test afgenomen en vulden ze een vragenlijst in over hun opleiding en beroep. Promovendus Christie Schoenmaker was betrokken bij deze 23jaars-meting binnen de LLAS.

Hoe ontwikkelden Nuwan en Sun zich?

Nuwan werd voorafgaand aan de adoptie verzorgd door zijn biologische moeder in Sri Lanka en hij is tijdens de zwangerschap waarschijnlijk blootgesteld aan ondervoeding. Dit blijkt onder andere uit zijn lage geboortegewicht en zijn lage gewicht bij aankomst in Nederland toen hij twee weken oud was. Hij woog 2400 gram, terwijl het gemiddelde geboortegewicht voor een jongetje boven de 3000 gram ligt. Sun leefde enkele weken in een

Zuid-Koreaans kindertehuis voorafgaand aan de adoptie. Bij aankomst in Nederland op de leeftijd van zes weken zag Sun er goed doorvoed uit en woog ze 4500 gram, wat een normaal gewicht is voor een meisje van haar leeftijd. Bij beide kinderen werd op zevenjarige leeftijd hun intelligentie gemeten. Bij Nuwan was het effect van zijn eerdere ondervoeding nog duidelijk zichtbaar in een lagere intelligentiescore. Bij Sun werd daarentegen een hogere intelligentiescore gevonden

die vergelijkbaar was met die van niet-geadopteerde kinderen. Het verschil in IQ tussen Nuwan en Sun was in de jongvolwassenheid nog steeds aanwezig, wat aangeeft dat vroege ondervoeding langetermijngevolgen heeft voor de intelligentie. Het was wel zo dat het verschil in IQ tussen Nuwan en Sun op de leeftijd van 23 jaar kleiner was dan op zeven jaar. De negatieve invloeden van vroege ondervoeding op het IQ lijken dus langzaam te verdwijnen. Een verrassende uitkomst van het onderzoek was verder dat ondervoeding geen rol bleek te spelen bij het beroep van Nuwan en Sun op 23-jarige leeftijd. Ze hadden allebei een goede baan: Nuwan als leerkracht op een basisschool en Sun als verpleegkundige in een ziekenhuis.

Niet alleen IQ

Blootstelling aan vroege ondervoeding leidde in het geval van kinderen als Nuwan tot een lager IQ op zevenjarige leeftijd en in mindere mate op 23-jarige leeftijd, passend bij het idee dat de hersenontwikkeling van kinderen nadelige gevolgen kan ondervinden van ondervoeding voor en vlak na de geboorte. Een praktische

implicatie die hieruit voortvloeit is dat adequate voeding van baby's en jonge kinderen een belangrijk punt van aandacht moet blijven in landen waar de middelen voor goede voeding en verzorging niet altijd vanzelfsprekend aanwezig zijn. Verder zijn Nuwan en alle andere adoptiekinderen die blootgesteld waren aan vroege ondervoeding gebaat bij voldoende gezonde en gevarieerde voeding om herstelgroei te bewerkstelligen.

Naast de nadelige gevolgen van ondervoeding voor het latere IQ van adoptiekinderen is er ook het goede nieuws over het beroepsniveau. Als er gekeken wordt naar het beroep dat de geadopteerden uit de LLAS op 23-jarige leeftijd hadden, blijkt dat vroege ondervoeding er niet langer toe doet. Deze bevinding komt overeen met uitkomsten van een ander grootschalig, Rotterdams adoptieonderzoek waarin geen

verschil in beroepsniveau werd gevonden tussen geadopteerde en niet-geadopteerde jongvolwassenen, terwijl een flink deel van die geadopteerden ook vroege ondervoeding had meegemaakt⁴. Een verklaring kan zijn dat er bij adoptiekinderen met vroege ondervoeding zoals Nuwan andere factoren dan IQ een rol spelen bij het krijgen van een goede baan. Zo kunnen ze bijvoorbeeld geprofiteerd hebben van de sociale vaardigheden die ze hebben verworven in het adoptiegezin; vaardigheden die ze nu goed kunnen gebruiken in hun beroep. Tot slot moet vermeld worden dat het in het Leidse onderzoek ging om geadopteerden die op zeer jonge leeftijd meer dan twintig jaar geleden naar Nederland kwamen. Het is niet bekend of de onderzoeksuitkomsten ook gelden voor kinderen die nu op oudere leeftijd of met special needs geadopteerd worden.

Literatuur

1. Schoenmaker, C. (2014). From infancy to young adulthood: The Leiden Longitudinal Adoption Study (Dissertatie). Leiden: Universiteit Leiden.
 2. Juffer, F., & Van IJzendoorn, M.H. (2008). Adoptie als interventie (2): de opmerkelijke inhaalslag van adoptiekinderen en de plasticiteit van hun ontwikkeling. *Kind en Adolescent*, 29, 31-49.
 3. Nelson, C.A., Bos, K., Gunnar, M.W., & Sonuga-Barke, E.J.S. (2011). The neurobiological toll of early human deprivation. *Monographs of the Society of Research in Child Development*, 76 (4), 127-146.
 4. Tieman, W., Van der Ende, J., & Verhulst, F.C. (2006). Social functioning of young adult intercountry adoptees compared to nonadoptees. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 41 (1), 68-74.
-

Het Adoptie Atelier

*“Je bent in mijn hart gegroeid,
maar niet in mijn buik.”*

Wat zijn de gevolgen van de afstand en adoptie voor jou, als geadopteerde, als afstandsouder of adoptieouder?

Wanneer je een gesprekspartner zoekt die weet waar jij het over hebt, ben je bij mij aan het goede adres. Ik ben zelf geadopteerd en loop graag met je mee in jouw proces, of het nu een zoektocht is, een opschoning van je verleden of een proces van acceptatie en heling. In mijn Adoptie Atelier kun je terecht voor begrip, een luisterend oor, coaching en advies over adoptievraagstukken.

Je bent van harte welkom!

Maarten

Ervaringsdeskundige begeleiding van adoptievraagstukken

Maarten van Zwieten

06-47246518

adoptieatelier@gmail.com

Praktijkgegevens

Gerardus Gullaan 2,

1217 LN Hilversum

www.adoptieatelier.nl